

ÓRAKÜLÖNLEGESSÉGEK

Időmérőverseny

A kvarcórák átmeneti tündöklése után ismét világsők a svájci manufaktúrák aprólékosan összeállított időmérői.

HVG 2006/21 05.27. 66. Trend cikk, keretes

Komplikációkkal járnak

Az órarajongók szívét elsősorban a komplikációk dobogtatják meg. E szakkifejezés takarja a többlétszolgáltatásokat és mesterfogásokat, vagyis mindazt, ami meghaladja az óra-perc-másodperc-dátum négyesét. Komplikáció tehát akár a stopper vagy a holdfázisokat mutató kis tárcsa is. A legbonyolultabb extrákra példa a kar- vagy zsebórába rejtett harangszerkezet, amely parányi kar meghúzására elüti, hogy éppen hány óra hány perc van - az ötlet azokból az évszázadokból származik, amikor éjszaka nem volt egyszerű szempillantásnyi időre világot gyűjtani.

A manapság legdivatosabb komplikáció a bolygókerék, a tourbillon. Ezt a megoldást még 1801-ben szabadalmaztatta Abraham-Louis Breguet (akinek nevét ma is őrzi az egyik manufaktúra). Találmányának lényege: az óra pontos járásának szempontjából legfontosabb parányi alkatrészeket egy állandóan oda-vissza forgó kerékbe építik be, hogy ne befolyásolja őket a Föld vonzereje. Karóra esetén gyöngyszem méretű mechanizmusról van szó, amely akár száz alkatrészből is állhat. A tourbillon - különösen, ha a számlap áttörése mögött, láthatóan lüktet - munkaigényes és drága trükk, de napjainkban már annyira elterjedt, hogy az igazi kunszt az, ha nem egy, hanem két vagy éppen három tengely körül forog. Látványos és költséges fogás Jean Dunand független mester 330 ezer dolláros órájának repülő tourbillonja, amely óránként körbefordul a számlap körül. De mindegyiken túltesz a svájci Antoine Preziuso - meg nem vásárolható - konstrukciója, a 3volution, amelyben három komplett tourbillon dolgozik, tökéletes összhangban.

A Glashütte világsőkként hirdeti Senator modelljének azt a - 12-17 ezer euróért kínált - változatát, amely megmutatja, hogy az év hányadik hetében járunk. Ebben az a komplikáció, hogy - a dátumhoz hasonlóan - e gyár a kijelző két, viszonylag nagy számjegyét két külön tárcsán helyezi el, márpedig nem könnyű dolog az aprócska szerkezetbe bepréselni az összesen négy tárcsát. Különlegesek azok az öröknaptárak is, amelyeket nem kell havonta átállítani, mert parányi fogaskerekeikbe be vannak táplálva a 30 és 31 napos hónapok csakúgy, mint a szökőévek. Az elterjedtebb komplikációk közé tartozik még a kétmutatós stopper (amellyel részidőt lehet mérni, miközben a másik mutató zavartalanul igyekszik tovább), a kétféle zónaidő egyidejű jelzése vagy éppen a csontvázóra, amelynek áttört szerkezete rengeteg részletet látni enged. Több napig felhúzás nélkül működő óránál gyakori a tartalékerőt jelző kis mutató, és akadnak órák, amelyeken azért időzhet el a szem, mert mutatójuk nem körbejár, hanem percenként vagy óránként visszaugrik pályájának elejére. A _Grande Complication_ nevet akkor érdemli ki egy óra, ha legalább négy komplikációt építettek bele.

Az aranytól és gyémánttól csak drágább lesz egy óra, de nem értékesebb. Az igazi luxus az óraszerkezet egyediségében, bonyolultságában, finom kidolgozásában rejlik. Márpedig manapság, amikor a legtöbb óragyár - köztük jó néhány ismert svájci cég is - erre szakosodott vállalatoktól, készen veszi az óraszerkezeteket, kevés márka büszkélkedhet azzal, hogy saját gyártású, egyedi tervezésű mechanizmus ketyeg az elegáns tokokban. Ketyeg - írjuk, hiszen az magától értetődik, hogy elemes óra nem indulhat a luxusidőmérők versenyében, holott pontosságban a kvarcórák könnyűszerrel verik meg a legkifinomultabb mechanikus karórákat is. Utóbbiak már elérték pontosságuk műszaki határait - ez nagyjából 2-3 tizedmásodperces eltérést jelent naponta.

A legnagyobb óragyárak egyike, a svájci ETA neve nem sokak számára cseng ismerősen, pedig többnyire az általa és hasonló vállalkozások által, nagy sorozatban gyártott szerkezetek rejlenek olyan, kétségkívül ismertebb márkák óráiban, mint például az Omega vagy a Longines. De az IWC sem riadt vissza attól, hogy elegáns Da Vinci modellje idegen tollakkal ékeskedjen - hozott példát Radvánszky Ferenc svájci diplomás órásmeister és restaurátor, akinek gyűjteményéből most kiállítás látható a budapesti Iparművészeti Múzeumban. Sőt - fűzte hozzá - az egyébként jó nevű Breitling- és (a Forma-1 autóversenyek szponzoraként is) világhírű TAG Heuer-kronográfokban még japán szerkezetek is fel-felbukkantak. Pálinkás János, az Órák világa című dvd szerkesztője szerint korábban csak szűkebb szakmai körben tudták, melyik márkás órákban ketyeg konfekciószerkezet, de ma már a vásárlók is odafigyelnek erre. Ennek ellenére, bár az igazi gyűjtők már nem vesznek ilyen órákat, nem ment le az árak. Vannak ugyanis, akik drágán is megveszik az ismert márkájú presztízsídműmérőket, hogy ország-világ lássa: kétmillió forintot viselnek a csuklójukon - véli Pálinkás.

Az igazi különlegességeket előállító - saját tervezésű és kivitelezésű szerkezetet, tokot és karperecet felhasználó, sok kézi munkát alkalmazó - manufaktúrák listája nem túl hosszú. Patek Philippe, Rolex, Audemars Piguet, Jaeger-LeCoultre, Breguet, Girard Perregaux, Piaget és a fenti megszorításokkal az IWC - sorolja Radvánszky. A nevek is jelzik: a nemes óramanufaktúrák hazája Svájc, annak is inkább a francia fertálya, bár nevet szerzett magának a német svájci Schaffhausen is. Szinte az egyetlen kivétel Glashütte, a szász kisváros, ahol a több évtizedes NDK-óragyártás után a német egyesítés lehetővé tette az évszázados hagyományok felélesztését, és immár a nemes márkák közé tartozik az ottani A. Lange & Söhne, Glashütte Original és a jutányosabb áron kapható Nomos. A londoni Financial Times márciusi óramelléklete azt az állítást is megkockáztatta, hogy egyes gyűjtők a Lange-órákat már jobbnak tartják az általános vélemény szerint csúcshoz számító Patek-gyártmányoknál is.

A legdrágább órák többnyire egyedi darabok. Ilyeneket - akár rendelésre - a manufaktúrák is készítene, de e műfajban a független mesterek a legjobbak. Ők - különösen a svájci székhelyű szervezetükhöz, az AHCI-hoz tartozó harminc mester, akik mellett jelöltként már ott várakozik a budapesti Becsei Áron - alkotják a szakma krémjét. Hogy miért, az szabad szemmel nem is mindig látható. A svájci Philippe Dufour egy órájában a parányi alkatrészek olyan simára vannak polírozva, hogy mikroszkóp alatt vizsgálva egy drága Patek darabjai sorjásnak tűnnek mellettük - méltatja a mesterművet Pálinkás János.

Bár a függetlenek olyan órákat is kiadnak a kezükből, amelyhez kész szerkezetet vásároltak, hírnevüket az egyedi daraboknak köszönhetik. Az angol Peter Speak-Marin az április eleji bázeli óraakiállításán teljesen saját keze munkájával készült darabot mutatott be, tourbillonnal,

öröknaptárral, holdfáziskijelzéssel és percütő mechanizmussal - egy amerikai gyűjtő 585 ezer dollárt szán a modellre.

Nem közölték viszont, mennyiért rendelte meg a svájci Thomas Preschertől a Kreml azt a 12 különlegességet, amelynek számlapján az orosz címer látható úgy, hogy a címersas két szárnya jelzi a percek és az órákat. A tucat egyik darabja tele van gyémántokkal, ráadásul jobb kézre való (a bal oldalán van a felhúzója). Márpedig Putyin elnök a drága órák nagy rajongója, ám nem akarja órájával megzavarni az állítólag a bal csuklón található bioenergia-pontokat - osztotta meg a HVG-vel a bázeli találgatásokat Pálinkás János.

A luxus kritériumait nem könnyű meghatározni. Az egyediség vagy a kis széria sem minden: kétségkívül luxustárgy egy Rolex óra is, bár ez a cég tízezres sorozatokat is gyárt, mivel ritkán módosítja termékpalettáját - mondja Pálinkás. A Patek Philippe annyiban tér el ettől, hogy nem raktárra termel, de megrendelésre folyamatosan készíti ugyanannak a szériának a darabjait - akár egymillió svájci frankos áron. A márkák presztízse is változó. A Magyarországon évtizedeken át fogalomnak számító Doxát Angliában például alig ismerték - idézi fel Radvánszky, aki szerint a Doxa itteni sikere leginkább annak köszönhető, hogy a két világháború közötti időben ügyes volt a magyarországi marketingje.

A minőség sem perdöntő, ahogy ezt a svájci Zenith manufaktúra példája is mutatja. Korábban csak beszállítóként működött, például a Rolex megrendelésére. Ma saját neve alatt is forgalmazza óráit, aki tehát félmillió forintért Zenithet vesz, nagyjából ugyanazt kapja, mint egy másfél milliós Rolexszel - a képzeletbeli luxusmérce mégsem ugyanazt mutatja. (Igaz, rendelésre a Zenith akár egymillió dolláros különlegességet is készít.)

Az árkülönbségnek ez a példája azt is jelzi, hogy a patinás manufaktúrák kényelmes extraprofittal dolgoznak. Ezt az is növeli, hogy egyikük-másikuk tudatosan visszafogja a termelését, mesterségesen növelve a sorállást és magasan tartva az árakat. E gyáraknak így arra is futja, hogy fenntartsák krónikusan ráfizetéses, ám reklámként pótolhatatlan elegáns márkaboltjaikat az európai nagyvárosok központjában. Elvégre a luxus nem csak pénzben mérhető. Erre utal az egyik legsikeresebb órahirdetés is: „Egy Patek Philippe valójában sohasem a tiéd. Pusztán őrzöd a következő nemzedéknek.”

BEDŐ IVÁN